

IM Július Kozma

* 1. 6. 1929 – † 26. 11. 2009

Narodil sa 1.6.1929 v Bratislave, kde prežil celý svoj život. Hrať šach sa naučil z knižky, ktorú mu venoval jeho sused. V roku 1946 sa prihlásil do Majstrovstiev Bratislavy, kde vyhral turnaj II. triedy (dnes by sa povedalo B-turnaj) a tým začala jeho šachová kariéra. Ešte v tom istom roku hral v Chočni Majstrovstvá ČSR juniorov, kde sa kvalifikoval do B-finále a spriatelil sa s Filipom. Od neho sa Julo veľa naučil, čo sa týka prípravy aj teórie (vôbec nie je známe, že slávnu Pachmanovu 4-dielnu sériu Teória moderného šachu pomáhal vytvoriť Filip, pretože mal fantasticky precízne spracovanú kartotéku zahájení). Dalším prelomovým rokom bol 1948, kde Kozma skončil v Hlavnom turnaji na 3. mieste (vyhral Filip) a suverénne vyhral veľmi silne obsadený Vianočný turnaj v Prešove (pred Filipom, Fichtlom, Šefcom a Podgorným). Tým si definitívne získal uznanie ako silný šachista.

V 1954 bol členom československého družstva na Majstrovstvách sveta vysokoškolákov v Oslo. Tam zahral fantasticky, vyhral prvých 8 partii! a prehral s Mojsejevom (ZSSR) až v poslednom kole, ovšem za stavu 2,5:1,5 pre nás, keď už nám titul majstrov sveta nemohol ujsť. Na vysokoškolských majstrovstvách sveta hral ešte v rokoch 1955 v Lyone, 1956 v Upsale, 1957 v Rejkjaviku, kde družstvo Československa skončilo na treťom mieste a v roku 1958 vo Varne, kde bolo taktiež tretie.

Majstrom ÚJČŠ sa stal v roku 1952 za to, že sa prebojoval z polofinále Majstrovstiev Československa do finále. Bolo to jeho prvé finále, kde síce skončil posledný, ale vo viac ako dobrej spoločnosti – spolu s Opom (Opočenským). Bolo to prvý, ale aj posledný krát, keď v turnaji skončil posledný. V roku 1953 dostal titul Majster športu, ktorý sa udeľoval veľmi zriedka. Je československým rekordérom v počte odohraných finále Majstrovstiev Československa – od roku 1952 do 1968 ich zohral 14! V roku 1957 mu bol udelený titul IM za víťazstvo v silne obsadenom medzinárodnom turnaji, ktorý sa v tom roku konal v Bratislave (druhý skončil GM Filip!). Zaujímavé je, že v tej dobe Československo malo dvoch GM (Pachman a Filip) a iba jediného IM, ktorý dostal titul za povojnové výsledky – Kozmu! Zita a Opočenský, taktiež IM, ho dostali za predvojnové výsledky. O dva mesiace sa hralo ME družstiev vo Viedni, kde mal najlepší výsledok z celého družstva, okrem iných remízoval so Spasským a vyhral s Tal'om, ako jeden z mála na tejto planéte! Partiu s Tal'om uvádzam na konci článku. Prehral síce s Fudererom z Juhoslávie, ktorý bol však jeden z najväčších talentov sveta, žiaľ prestal hrať veľmi zavčasu.

V roku 1959 hral silne obsadené turnaje v Mariánskych Láznach a v Krakove. V oboch skončil tretí, v Mariánkach za Polugajevským a Szabóm, v Krakove za Korčným a Bertókom! Tieto dva výsledky taktiež prispeli k tomu, že bol nominovaný na Pásmový turnaj v roku 1960 v Budapešti. Tam zažil (podľa vlastných slov) snáď najväčšie sklamanie svojho šachového života. Prehra v 4. kole so „šalátom“ mu definitívne pokazila sľubne rozbehnutý turnaj a ten bodík mu na konci chýbal k postupu na medzipásmový turnaj.

V roku 1963 už uvažoval o zakončení svojej šachovej kariéry (z osobných dôvodov), no náhodne sa zoznámil na turnaji v Maďarsku s Paolim, známym organizátorom turnajov v Reggio Emilia. Pretože Kozma, napriek svojej sile, dovtedy nikdy nehral turnaj na západe (okrem súťaží družstiev), tak podľahol naliehaniu Paoliho a hral v Reggio Emilia celkove 3x – v 1967, 1968 a 1970, vždy s veľmi slušným umiestnením (okolo 2-3. miesta). Podobne sa zoznámil aj s organizátorom turnajov v Monte Carlo – opäť neodolal a odohral tento svetoznámy turnaj v rokoch 1967 (skončil tretí) a 1968.

V 1967 sa hralo silne obsadené Majstrovstvo Československa v Bratislave. Zvíťazil Kozma s fantastickým výsledkom 12/15 a dvojbodovým náskokom pred druhým Smejkalom. Hral vo vynikajúcej forme a citujem ho: “Sú také situácie, že keď je človek vo forme, nie je vstave spraviť zlý ťah. Čo som urobil, to všetko bolo dobré. Aj keď sa niečo nezdalo dobré, ukázalo sa neskôr, že to predsa bolo dobré. Dokonca som spravil dve alebo tri salónne remízy, pretože mi už bolo trápne toľko vyhrávať.” ...

V roku 1968 hral (už po okupácii) aj turnaj vo Wijk aan Zee, ktorý vlastne znamenal koniec jeho šachovej kariéry. Totiž po auguste 1968 ho, ako „protišťatný živel“ v roku 1970 vyhodili z práce a odobrli mu pas. Za družstvo ešte hral niekoľko zápasov aj na západe, s turnajmi jednotlivcov sa však musel rozlúčiť. No sporadicky ešte zopár turnajov odohral, pochopiteľne na iba na východe. Zohral ešte turnaj v Kislovodsku (1972), kde krásne vyhral s Cholmovom – podľa Julových slov asi najlepšia partia jeho šachovej kariéry. V roku 1976 ako „bonbónik“ si zahral Capablankov memoriál v Havane – trval 7 týždňov! Týždeň pred turnajom vo Varadere a dva týždne po turnaji v Havane rekreácia (na účet usporiadateľov), počas turnaja pomaly viac voľných dní ako hracích ... Sedávať pri hotelovom bazéne v Cienfuegos pri mori celé dni

v plavkách – ideálny turnaj. A ako definitívna bodka za jeho turnajovou kariérou bol turnaj v Bagdade, kde si Saddám Husajn zmyslel, že by sa Iračanom zišlo vylepšiť si ratingy a tak sa tam hral Scheveningen – 8 domácich proti 8 cudzincom dvojkolovo, medzi nimi Kozma s Filipom ...

V súkromnom živote začal študovať právo, no rok pred skončení školy (1953) sa dozvedel, že dostal umiestenku na Vnútro (umiestenka – to bol papier, na ktorom bolo napísané, kde je absolvent povinný!! sa po skončení školy zamestnať, takto „demokraticky“ komunisti riešili trh práce). Posťažoval sa v Rozhlase, kde brigádničil počas štúdia ako hlásateľ, a tam mu pomohli – zobrali ho pracovať na plný úväzok ako hlásateľa a školu si dokončil externe – externistom už našťastie umiestenky nedávali.

Pracoval v rozhlase (v maďarskom vysielaní) ako redaktor až do roku 1968, kedy po okupácii už bolo jasné, že sa tam ako „protisocialistický element“ dlho neudrží. No pretože bol všeobecne vážený a obľúbený, pokúsili sa ho „upratať“ a dali ho do Športovej redakcie, kde šéfoval „trom kohútom na smetisku“ – Zelenajovi, Manovi a Galovi. Schovaný bol iba chvíľu, nakoniec ho vyhodili – a to s takou výpoveďou, že by ho snád' nikde nezobrali ani za vrátnika ... Našťastie sa našiel odvážny šéfredaktor novín Šport, ktorý si ho trúfol prijať a potom aj udržať – samozrejme za najnižší plat z celej redakcie. To bolo v januári 1972.

Bol to práve rok, keď sa mal hrať zápas o majstra sveta Spassij – Fišer, tak Julio začal písať podčiaričky z histórie bojov o šachový trón s tým, že do tohto zápasu prejde všetky dovtedajšie zápasy histórie bojov o majstra sveta. Články mali veľký úspech, a tak ho oslovili, či by to nerozšíril, že by to vydali knižne. Kozma to rozšíril, doplnil tam aj práve skončený zápas Spasskij – Fišer, no komunistická cenzúra povedala stop, Kozma nesmie nič vydať. Tak knižka putovala do zásuvky, no nejakým zázrakom sa pracovníkom vydavateľstva podarilo prepašovať knižku do vydania v roku 1976, pod názvom Boje o šachový trón. Knižka mala veľký úspech a rýchlo sa vypredala (sám autor nemá toto vydanie ☹). Neskôr, keď prišla éra Karpova, Kasparova, Fišera, Korčného a ich zápasov, vydavateľstvo ho požiadalo o rozšírenie a tak vyšlo 2. rozšírené vydanie v roku 1989. Bol aj spoluautorom knihy Šachové olympiády, kde napísal historickú časť – o histórii Olympiád.

Po revolúcii v roku 1989 sa stal šéfredaktorom Športu, keď si ho zvolili sami redaktori. V Športe robil od začiatku v Zahraničnej redakcii, kde mu „prischol“ futbal a každý týždeň mal jednu novinovú stranu zaujímavostí zo zahraničného futbalu. Keďže to robil asi 17 rokov, vypracoval sa na uznávaného experta v tejto oblasti a chodieval denne do redakcie rozdávať znalosti redaktorom.

V družstvách hrával za Šachový klub Bratislava, neskôr za Slovan Pravda a od roku 1956 za Slovan ÚNV – všetko predchodcovia ŠK Slovan Bratislava, ktorého členom bol až do svojej smrti. Družstvo Slovana sa aj vďaka jemu stalo dva krát majstrom Československa v rokoch 1963 a 1970.

Tal,M - Kozma,J [D40]

EU-chT Vienna (4), 26.08.1957

1.c4 ♖f6 2.♗c3 e6 3.♗f3 d5 4.e3 c5 5.d4 ♜c6 6.a3 (Talův obľíbený systém, ktorý se mu tolik osvedčil v posledním preboru SSSR. A nebyl to nikdo menší než mezinárodní velmistr Keres, kterému se nepodařilo po tomto tahu vyrovnat hry) 6...dxc4 (Keres tehdy bral na d4, Aronin v jiné partii s Talem hrál ♗d6. Kozmův postup je vcelku dobrý, černý tak přechází do pozic přijatého dámského gambitu) 7.♙xc4 a6 8.0-0 b5 9.♙a2 (V tom je právě výhoda 6. tahu bílého. Bílý střelec ustupuje až na a2, zatím co v běžných pozicích dámského gambitu jsou pro něho k dispozici jen pole b3 a d3) 9...♙b7 10.♞e2 ♙e7 11.♞d1 ♞c7 12.dxc5 ♙xc5 13.b4 ♙b6 (Pozice jiného charakteru by vznikla po ♙e7.

Při rozhodování, kam se střelcem, rozhoduje v podobných situacích hlavně okamžitá chuť) 14.♙b2 0-0 15.♞ac1 ♞fd8! (Bílý má o trochu lepší vyhlídky, černý se musí přesně bránit. Výměnou věží na sloupci d vyřeší černý nejlépe problémy, které z jeho trochu stísněnější pozice vyplývají) 16.♗g5 ♞xd1+ 17.♞xd1 (Po 17.♞xd1 ♞d8 by se pozice rychle vyrovnala, po 17.♗xd1 by také bílý nic neměl) 17...♞d8 18.♞e2 (Po 18.♞c2 udává Potůček v Československém sportu tuto variantu: 18...h6! 19.♗ge4 ♗xe4 20.♗xe4 ♗xb4! 21.♞xc7 ♙xc7 22.axb4 ♙xe4 23.f3 ♙b6! s výhodou černého) 18...♞b8 19.♗ce4?! (Úvod k nejasné kombinaci, ve které sovětský velmistr nedocení možnosti obrany) 19...♗xe4

20.♗xf7!? (Bílý se měl spokojit skromným 20.♗xe4. Po tahu v partii nalezne nový mezinárodní mistr Julius Kozma jasné a elegantní vyvrácení. Překvapující není jen oběť dvou figur, ale i způsob, jak

mladý sovětský přeborník oběť provedl: Tal vykonal svůj 20. tah takřka a tempo!) 20...♔xf7 21.♚h5+ ♔e7! (Prohrávalo ♔g8 pro 22.♙xe6+ ♔h8 23.♙f5) 22.♙xg7 ♚d6! (Vyvrácení kombinace bílého. Matové hrozby na první řadě odvrátí pozornost bílého od černého krále. Tím je nepřímo kryt i jezdec e4) 23.♙b2 ♚xf2!! (Oběti na poli f7 a f2 nebývají ničím výjimečným. Zajímavé však je, že v naší partii na tomto "slabém" poli obětovaly svého jezdce obě strany. Oběť černého je však korektní) 24.♚xh7+ (Po 24.♔xf2 ♚f4+ 25.♔g1 ♚xe3+ 26.♔h1 ♚e5! 27.♚xe5 ♚xc1+! černý vyhraje) 24...♔e8 25.♙f6 (Útok bílého uvázl v písku) 25...♙xe3 26.♚g6+ ♔d7 27.♚h7+ ♔c8 28.♙xd8 ♚d3+ 29.♔h1 ♚xc1 30.♙xe6+ ♔b8 (Ani v časové tísní nelze přehlédnout, že po ♚xe6 by byl 31.♚c7 mat) 31.♙g4 ♚xd8 32.h4 ♚g3 (a bílý se vzdal. Chladnokrevnou obranou se podařilo mezinárodnímu mistru a mistru sportu J. Kozmovi porazit přeborníka SSSR a mezinárodního velmistra Tala. (J. Veselý, Československý šach 1957, 147; partiu dodal J. Kalendovský) 0–1